

Spis treści

Zamiast wstępu	15
Tomasz Łabuszewski ROAK – dzika gałąź AK?	19
Krzysztof Kacprzak Inspektorat Mazowiecki Ruchu Oporu Armii Krajowej	155
Kazimierz Krajewski I Pomorska Brygada AK-ROAK i Batalion „Znicz”	223
Kazimierz Krajewski, Tomasz Łabuszewski Od Samoobrony Społecznej do ostatnich leśnych powiatu mławskiego	379
Waldemar Brenda Obwody „Mewa” i „Rybitwa” Ruchu Oporu Armii Krajowej	425
Grzegorz Łeszczyński Obwód ROAK Grójec	501
Tomasz Łabuszewski Stefan Szmakfefer – człowiek widmo	543
Kazimierz Krajewski Stanisław Rożek „Chmiel”, „Przebój”, „Zych”	563

Alicja Paczoska-Hauke

Paweł Nowakowski „Tata”, „Leśnik”, „Wąs”, „Kryjak”, „Łysy” 571

Alicja Paczoska-Hauke

Stanisław Balla „Sowa”, „Onkel”, „Stary”, „Sokół Leśny” 585

Tomasz Plaskota

Stefan Głogowski „Józef” – komendant Obwodu ROAK Grójec 601

ANEKS 613

Nr 1. 1945 maj 15 – Odezwa Inspektoratu Mazowieckiego
Samoobrony Społecznej do ludności cywilnej..... 614

Nr 2. 1945 czerwiec 28 – Raport dowódcy oddziału ochronnego
Obwodu Samoobrony Społecznej – ROAK Przasnysz
z akcji w Chojnowie 616

Nr 3. 1945 czerwiec 29, Maków Mazowiecki – Raport komendanta
Obwodu Samoobrony Społecznej – ROAK Maków Mazowiecki
por. Stefana Kołodziejewskiego „Pumy” z ataku na Starostwo
Powiatowe w Makowie Mazowieckim 617

Nr 4. 1945 czerwiec 30 – Wytoczne komendanta Inspektoratu
Mazowieckiego Samoobrony Społecznej dotyczące
rozprawienia prasy konspiracyjnej w terenie 619

Nr 5. 1945 połowa lipca – Fragment meldunku sytuacyjnego
komendanta Obwodu Samoobrony Społecznej
– ROAK Przasnysz 620

Nr 6. 1945 lipiec 12 – Raport dowódcy oddziału ochronnego
Obwodu Samoobrony Społecznej – ROAK Przasnysz
z akcji w Krasnem 622

Nr 7. 1945 lipiec 19 – Meldunek komendanta ośrodka Obwodu
Samoobrony Społecznej Przasnysz „Las” dotyczący rozbicia
przez NKWD i UB oddziału samoobrony Kazimierza
Artyfikiewicza „Trzynastki” w Lipie 623

Nr 8. 1945 lipiec 30 – Obwieszczenie z terenu Obwodu Maków
Mazowiecki dotyczące ukarania kobiet fraternizujących się
z Niemcami w okresie okupacji niemieckiej..... 624

- Nr 9.** 1945 lipiec 30 – Meldunek Ryszarda Żbikowskiego „Klona” z Ośrodka nr 3 Obwodu Przasnysz dotyczący załamania nastrojów w szeregach organizacji w lecie 1945 r. 626
- Nr 10.** 1945 sierpień 16 – Meldunek komendanta Ośrodka 2 Obwodu Samoobrony Społecznej Przasnysz dotyczący sytuacji w terenie, m.in. plagi bandytyzmu 627
- Nr 11.** 1945 sierpień 17 – Meldunek lokalnego dowódcy Samoobrony Społecznej z Obwodu Przasnysz o likwidacji grupy bandyckiej..... 628
- Nr 12.** 1945 sierpień 20 – Meldunek komendanta Obwodu Samoobrony Społecznej Przasnysz o przekazaniu funkcji i opuszczeniu terenu 629
- Nr 13.** 1945 sierpień – Meldunek lokalnego dowódcy z Inspektoratu Mazowieckiego (pow. Maków Mazowiecki) dotyczący walki z bandytyzmem i konieczności przydzielenia zapomóg finansowych 630
- Nr 14.** 1945 sierpień (?) – Meldunek komendanta Obwodu Samoobrony Społecznej – ROAK Maków Mazowiecki dotyczący środków finansowych przekazanych inspektorowi „Zychowi” 631
- Nr 15.** 1945 sierpień (?) – Meldunek lokalnego dowódcy z Obwodu SOS-ROAK Maków Mazowiecki dotyczący sytuacji w terenie i konieczności zlikwidowania placówki UB w Krasnosielcu pow. Maków Mazowiecki 632
- Nr 16.** 1945 wrzesień 10 – Instrukcja komendanta Inspektoratu Mazowieckiego Samoobrony Społecznej – ROAK por. Stanisława Rożka „Przeboja” dotycząca zasad organizowania komórek informacyjno-wywiadowczych..... 633
- Nr 17.** 1945 wrzesień 10 – Meldunek sytuacyjny komendanta Obwodu Samoobrony Społecznej – ROAK Maków Mazowiecki por. Stefana Kołodziejskiego „Pumy” dotyczący sytuacji na podległym mu terenie..... 636
- Nr 18.** 1945 wrzesień 10 – Wewnątrzorganizacyjny dokument Samoobrony Społecznej – ROAK, zawierający uzasadnienie potrzeby kontynuowania dalszej pracy niepodległościowej, sporządzony przez komendanta Inspektoratu „Mazowieckiego” por. Stanisława Rożka „Przeboja” 638

- Nr 19.** 1945 wrzesień 13 – Rozkaz komendanta Inspektoratu Mazowieckiego Samoobrony Społecznej – ROAK dla Wiktora Karłowicza „Kruka”, „Łaty” nakazujący natychmiastowe przekazanie agend organizacyjnych Obwodu Pułtusk..... 641
- Nr 20.** 1945 wrzesień 15 – Sprawozdanie komendanta placówki „Kolonja” z Ośrodka nr 2 Samoobrony Społecznej 642
- Nr 21.** 1945 wrzesień 20 – Wykaz osób, które otrzymały zasiłki organizacyjne z ramienia komendy Obwodu Samoobrony Społecznej – ROAK Maków Mazowiecki we wrześniu 1945 r..... 644
- Nr 22.** 1945 wrzesień 20 – Meldunek sytuacyjny komendanta Obwodu ROAK Pułtusk za okres od 1 lipca do 20 września 1945 r. 648
- Nr 23.** 1945 wrzesień 24 – Sprawozdanie komendanta Ośrodka nr 2 „Bór” Obwodu Przasnysz – Józefa Jankowskiego „Jagody” z pracy organizacyjnej i sytuacji panującej na podległym mu terenie 648
- Nr 24.** 1945 wrzesień 27 – Proklamacja delegata Komisji Likwidacyjnej AK „Obszaru Mazowiecko-Pomorskiego”, wzywająca żołnierzy AK do ujawniania się przed władzami komunistycznymi..... 650
- Nr 25.** 1945 wrzesień 30 – Meldunek sytuacyjny komendanta Inspektoratu Mazowieckiego ROAK za wrzesień 1945 r. 651
- Nr 26.** 1945 październik 2 – Pismo komendanta Samoobrony Społecznej – ROAK kpt. Stefana Szmakfefera „Andrzeja”, prawdopodobnie do kpt. Ludwika Krupińskiego „Okrzei” w sprawie nawiązania kontaktu 664
- Nr 27.** 1945 październik 5 – Pismo komendanta Samoobrony Społecznej – ROAK kpt. Stefana Szmakfefera „Andrzeja” do kpt. Ludwika Krupińskiego „Okrzei” dotyczące pilnego nawiązania kontaktu..... 665
- Nr 28.** 1945 październik 8 – Pismo komendanta Samoobrony Społecznej – ROAK kpt. Stefana Szmakfefera „Andrzeja” do Stanisława Rożka „Przeboja” w sprawie przesłania do kadry dowódczej instrukcji organizacyjnej SOS-ROAK 666

- Nr 29.** 1945 październik przed 8 – Instrukcja organizacji pracy ROAK w obwodach (powiatach) przygotowana przez kpt. Stefana Szmakfefera „Andrzeja” 667
- Nr 30.** 1945 październik 8 – Protokół z odprawy komendantów placówek Ośrodka nr 3 Obwodu Samoobrony Społecznej – ROAK Przasnysz 674
- Nr 31.** 1945 październik 24 – Meldunek Zacheusza Nowowiejskiego „Jeża”, „Żuka” dotyczący prac organizacyjnych i kontaktów na terenie Mławy..... 677
- Nr 32.** 1945 październik 31 – Meldunek sytuacyjny z powiatów za październik 1945 r. sporządzony przez komendanta Inspektoratu Mazowieckiego ROAK ppor. Stanisława Rożka „Poraja” 678
- Nr 33.** 1945 listopad 15 – Rozkaz komendanta Inspektoratu Mazowieckiego Samoobrony Społecznej – ROAK dotyczący zagospodarowania cukru znajdującego się w magazynach organizacyjnych..... 685
- Nr 34.** 1945 listopad 15 – Rozkaz komendanta Inspektoratu Mazowieckiego Samoobrony Społecznej – ROAK dotyczący zagospodarowania cukru znajdującego się w magazynach organizacyjnych..... 687
- Nr 35.** 1945 listopad 19 – Meldunek z Ośrodka nr 3 Obwodu ROAK dotyczący plagi bandytyzmu występującej w terenie 688
- Nr 36.** 1945 grudzień 16 – Meldunek sytuacyjny z Ośrodka nr 1 Obwodu ROAK Przasnysz za okres od 20 listopada do 16 grudnia 1945 r. 689
- Nr 37.** 1945 grudzień 23 – Pismo komendanta Inspektoratu Mazowieckiego Samoobrony Społecznej – ROAK dotyczące rozprowadzenia w terenie „Mazowieckiego Biuletynu Informacyjnego” i życzeń świątecznych dla żołnierzy 690
- Nr 38.** 1945 grudzień 25 (?) – Meldunek sytuacyjny komendanta Obwodu ROAK Pułtusk za okres od 25 listopada do 25 grudnia 1945 r. 691
- Nr 39.** 1945 (brak dokładnej daty) – Odezwa Inspektoratu Mazowieckiego ROAK do ludności cywilnej, kolportowana m.in. na terenie powiatu pułtuskiego..... 693

- Nr 40.** 1946 styczeń 20 – Rozkaz komendanta Inspektoratu Mazowieckiego ROAK dla komendantów obwodów dotyczący przygotowania sprawozdawczego materiału wywiadowczego..... 695
- Nr 41.** 1946 styczeń 20 – Zalecenie komendanta Inspektoratu Mazowieckiego ROAK dla wójta i sekretarza gminy w Krasnem w sprawie stosunku pracowników administracji samorządowej do społeczeństwa i władz reżimowych 696
- Nr 42.** 1946 styczeń 20 – Polecenie Inspektora Mazowieckiego ROAK dla organizatora konspiracji z terenu pow. Ciechanów, dotyczące czynności kwatermistrzowskich, do których został upoważniony Edward Dobrzyński „Żubr” 698
- Nr 43.** 1946 styczeń 22 – Rozkaz komendanta Inspektoratu Mazowieckiego dla dowódców obwodów dotyczący sporządzenia wykazów osób poległych i represjonowanych..... 699
- Nr 44.** 1946 luty – Meldunek lokalnego dowódcy terenowego podziemia „Kreta” z Obwodu Maków Mazowiecki dotyczący represji podejmowanych przez placówkę UB w Krasnosielcu 700
- Nr 45.** 1946 marzec 10 – Rozkaz komendanta Inspektoratu Mazowieckiego dotyczący rozprowadzania „Mazowieckiego Biuletynu Informacyjnego” w terenie 701
- Nr 46.** 1946 kwiecień 11 – Ulotka Inspektoratu Radzyńskiego WiN zawierająca ostrzeżenie przed UB, sygnowana jako Ruch Oporu Armii Krajowej..... 702
- Nr 47.** 1946 maj – Instrukcja WiN do propagandowej akcji „O” skierowanej przeciwko PPR i UBP, stosowanej przez struktury ROAK na terenie powiatu pułtuskiego 703
- Nr 48.** 1946 czerwiec – Ulotka dowódcy pododdziału kompanii „Sokoła Leśnego” dotycząca tzw. referendum ludowego 705
- Nr 49.** 1946 czerwiec – Ulotka ROAK dotycząca tzw. referendum ludowego..... 706
- Nr 50.** 1946 czerwiec – Ulotka ROAK adresowana do ludności wiejskiej dotycząca tzw. referendum ludowego..... 708

- Nr 51.** 1946 czerwiec – Ulotka Inspektoratu Radzyńskiego WiN dotycząca propagandy władz komunistycznych przed tzw. referendum ludowym, sygnowana jako Ruch Oporu Armii Krajowej..... 710
- Nr 52.** 1946 wiosna (?) – Ulotka z terenu Inspektoratu Radzyńskiego Zrzeszenia WiN (wydana pod szyldem Wydziału Informacji i Propagandy Zbrojnego Ruchu Oporu) dotycząca stosunku do Sowietów i ich polskich kolaborantów..... 712
- Nr 53.** 1946 wiosna (?) – Ulotka Zrzeszenia WiN, wydana pod szyldem Zbrojnego Ruchu Oporu, dotycząca stosunku do Sowietów i wspierających ich polskich instytucji komunistycznych 714
- Nr 54.** 1946 lipiec 7 – Legitymacja Marcjana Sarnowskiego „Cichego”, wystawiona przez ppor. Andrzeja Różyckiego „Zjawę” 716
- Nr 55.** 1946 sierpień 15 – Odezwa sygnowana zamiennie jako Obwodowe Kierownictwo Ruchu Oporu i WiN z terenu Mazowsza 717
- Nr 56.** 1946 wrzesień 5 – Instrukcja szkoleniowa w zakresie musztry sygnowana przez ROAK znaleziona przy dowódcy pododdziału Obwodu „Rybitwa” – Leonardzie Koprowiczu „Gwieździe” 719
- Nr 57.** 1946 wrzesień 5 – Instrukcja szkolenia z bronią sygnowana przez ROAK znaleziona przy dowódcy pododdziału Obwodu „Rybitwa” – Leonardzie Koprowiczu „Gwieździe” 720
- Nr 58.** 1946 listopad 5 – Instrukcja dotycząca rozpoznania sytuacji w terenie przed wyborami do Sejmu w styczniu 1947 r., znaleziona przy dowódcy pododdziału Obwodu „Rybitwa” – Leonardzie Koprowiczu „Gwieździe” 721
- Nr 59.** 1946 listopad 5 – Instrukcja organizacyjna wydana w związku ze zbliżającymi się wyborami do Sejmu w styczniu 1947 r., znaleziona przy dowódcy pododdziału Obwodu „Rybitwa” – Leonardzie Koprowiczu „Gwieździe” 722
- Nr 60.** 1946 listopad – Ulotka dowódcy Batalionu „Znicz” dotycząca zwalczania bandytyzmu, rozplakatowana na terenie powiatu Mława przez żołnierzy ROAK 723

- Nr 61.** 1946 listopad – Ulotka dowódcy Batalionu „Znicz” dotycząca zwalczania bandytyzmu, rozplakatowana na terenie powiatu Mława przez żołnierzy ROAK 724
- Nr 62.** 1946 listopad – Wezwanie *in blanco* do dowódców lokalnych grup zbrojnych do podporządkowania się Komendzie Oddziałów Leśnych (tj. dowództwu Batalionu „Znicz”), znalezione przy poległym Marcjanie Sarnowskim „Cichym” 725
- Nr 63.** 1946 listopad – Ulotka dowódcy Batalionu „Znicz” adresowana do żołnierzy podziemia, zachęcająca ich do wytrwałości w walce z komunizmem 726
- Nr 64.** 1946 listopad – Ulotka podziemia dotycząca wyborów do Sejmu Ustawodawczego zapowiedzianego na styczeń 1947 r., kolportowana na terenie północnego Mazowsza 727
- Nr 65.** 1946 listopad – Ulotka podziemia dotycząca wyborów do Sejmu Ustawodawczego zapowiedzianego na styczeń 1947 r., kolportowana na terenie północnego Mazowsza, prawdopodobnie przez Batalion „Znicz” 728
- Nr 66.** 1946 (brak dokładnej daty) – Tekst przysięgi ROAK z terenu Obwodu „Rybitwa”, znaleziony przy Leonardzie Koprowiczu „Gwieździe” z Obwodu „Rybitwa” 729
- Nr 67.** 1946 (brak dokładnej daty) – Ulotka sygnowana przez ROAK, adresowana do żołnierzy „ludowego” WP, znaleziona przy prezesie Obwodu WiN Siedlce por. Aleksandrze Wereszce „Rosomaku” podczas aresztowania 27 sierpnia 1946 r. 730
- Nr 68.** 1946 (brak dokładnej daty) – Ulotka sygnowana przez Kierownictwo Samoobrony adresowana do żołnierzy „ludowego” WP 732
- Nr 69.** 1947 luty 24 – Rozkaz kpt. Pawła Nowakowskiego do dowódców pododdziałów Batalionu „Znicz” dotyczący zrzeczenia się komendy nad nimi i wzywający ich do ujawnienia 734
- Nr 70.** 1947 styczeń – Ulotka sygnowana przez ROAK wydana przed wyborami do Sejmu 735
- Nr 71.** 1947 marzec 18 – Rozkaz por. Stefana Bronarskiego „Romana” do dowódcy podległej mu grupy partyzanckiej, która okresowo

weszła w skład Batalionu „Znicz”, dotyczący zasad ujawnienia i gotowości do dalszych działań niepodległościowych	737
Nr 72. 1947 kwiecień 28 – Odezwa komendanta Obwodu ROAK „Mewa” Józefa Marcinkowskiego „Łysego” do społeczeństwa powiatu sierpeckiego informująca o zakończeniu działalności ROAK.....	738
Nr 73. 1947 kwiecień 28 – Pismo komendanta Obwodu ROAK „Mewa” Józefa Marcinkowskiego „Łysego” do szefa PUIBP w Sierpcu dotyczące potrzeby wydrukowania i rozprowadzenia w terenie odezwy do ludności informującej o zakończeniu działalności ROAK.....	740
Wykaz skrótów	741
Bibliografia	745
Indeks osób	759